

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
МИНИСТЪР

ЗА П О В Е Д

№ РД 09 - 874/20.05.2009 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация за професията

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация за професия код **623010 Техник-лесовъд**, специалност код **6230101 Горско и ловно стопанство** от професионално направление код **623 Горско стопанство**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Кирчо Атанасов – заместник-министър.

ДАНИЕЛ ВЪЛЧЕВ
ЗАМЕСТИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СППОО	Наименование
Професионално направление	623	ГОРСКО СТОПАНСТВО
Професия	623010	ТЕХНИК-ЛЕСОВЪД
Специалност	6230101	ГОРСКО И ЛОВНО СТОПАНСТВО

Утвърдена със Заповед № РД 09 - 874/20.05.2009 г.

София, 2009 г.

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността за придобиване на **трета** степен на професионална квалификация по професията **код 623010 Техник-лесовъд**, специалност **код 6230101 Горско и ловно стопанство**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на **трета** степен на професионална квалификация по изучаваната професия и специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) в съответствие с Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация (Наредба № 14 от 04.12.2007 г. за придобиване на квалификация по професия **Техник-лесовъд**, изд. ДВ, бр. 19 от 22.02.2008 г.).

Държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

1. За държавния изпит по теория на професията и специалността:

- а.** Изпитните теми с план-тезиса на учебното съдържание.
- б.** Критерии за оценяване.

2. За държавния изпит по практика на професията и специалността:

- а.** Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
- б.** Критерии за оценяване.

3. Система за оценяване.

4. Препоръчителна литература.

5. Приложения:

- а.** Примерен изпитен билет за държавния изпит по теория на професията и специалността.
- б.** Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание

Изпитна тема № 1: Стопанисване на семенни букови гори.

План-тезис:

1. Кратко описание на морфологичните и биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения бук.
2. Възобновителни сечи в буковите гори.
3. Кубиране и сортиментиране с разредни, обемни и сортиментни таблици.
4. Добив и съхраняване на посевни материали и производство на посадъчен материал от обикновен бук.
5. Констатиране на нарушения в горите и съставяне на актова преписка.

Приложна задача: Предложете най-подходящия начин за запазване на посевни материали от обикновен бук.

Дидактически материали: схеми, хербарий и нормативни актове.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Описва морфологичните и биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения бук.	10
2.1. Изброява видовете възобновителни сечи, които са подходящи за буковите гори, и описва приложението им.	5
2.2. Обяснява техниката на извеждане на краткосрочно-постепенна сеч.	10
3. Изброява и обяснява дейностите по кубирането и сортиментирането с разредни, обемни и сортиментни таблици, като спазва последователността им.	10
4.1. Описва най-подходящите начини за добиване и съхраняване на посевни материали.	5
4.2. Описва етапите и видовете работи в горските разсадници при производството на буков посадъчен материал.	5
5. Познава видовете нарушения по Закона за горите и описва съдържанието на констативния протокол и акта за административни нарушения.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 2: Стопанисване на семенни дъбови гори и дивеча в тях.

План-тезис:

1. Характеристика на род Дъб и сравняване на морфологичните особености на зимен дъб, благун и летен дъб.
2. Възобновителни сечи в дъбовите гори.
3. Производство на дъбови посадъчни материали.
4. Борба със страничната ерозия - диги, канали, отбивала и съоръжения за задържане на наносите.
5. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на дива свиня.

Приложна задача: Посочете реда за констатиране на нарушения и съставяне на актове при сечта и първичната обработка на дървените материали.

Дидактически материали: схеми, хербарий и нормативни актове.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.1. Описва морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на род Дъб.	5
1.2. Сравнява морфологичните белези на зимен дъб, благун и летен дъб.	5
2.1. Изброява видовете възобновителни сечи, които са подходящи за дъбовите гори, и описва приложението им.	5
2.2. Обяснява техниката на извеждане на постепенно-котловинна сеч.	10
3.1. Описва начините на събиране и съхраняване на дъбов жълъд.	5
3.2. Описва етапите и видовете работи в горските разсадници при производството на дъбов посадъчен материал.	5
4.1. Анализира необходимостта от борба със страничната ерозия и използването на различни съоръжения.	5
4.2. Описва видовете противоерозионни съоръжения.	5
5. Описва морфологията, биологичните особености и екологичните изисквания на дивата свиня и посочва значението ѝ като ловен обект.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 3: Стопанисване издънковите гори за превръщане в семенни.

План-тезис:

1. Обща характеристика на издънковите гори.
2. Превръщане на издънковите гори в семенни - обосновка на необходимостта и методи за превръщане.
3. Дива свиня - морфология, биология и бонитиране на местообитанията на дивата свиня.
4. Подобряване на естествената хранителна база на дивеча в горските местообитания.
5. Машини за подготовка на площите за залесяване: видове и технологични възможности.

Приложна задача: Посочете и обоснове кой метод на превръщане на издънковите гори в семенни е подходящ за издънково, благуново насаждение от първи бонитет.

Дидактически материали: схеми и макети.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Обяснява особеностите на издънковите гори.	10
2.1. Обосновава необходимостта от превръщане на издънковите гори в семенни.	5
2.2. Обяснява начините на превръщане на издънковите гори в семенни.	10
3.1. Описва морфологичните белези и биологичните особености на дивата свиня.	5
3.2. Оценява производителността на дивечовите местообитания.	5
4. Сравнява хранителната база в горските и полските местообитания и посочва начини за подобряването ѝ.	10
5. Описва видовете машини за залесяване и технологичните им възможности.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 4: Стопанисване на боровите гори и дивеча в тях.

План-тезис:

1. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на бял и черен бор.
2. Възобновителни сечи в боровите гори.
3. Събиране на суровината, добиване, запазване и окачествяване на посевни материали от иглолистни дървесни видове.
4. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на благороден елен.
5. Подхранване на благороден елен – видове фуражи, норми и срокове.

Приложна задача: Посочете конкретни мероприятия за подобряване на хранителната база на благородния елен в чистите белборови гори.

Дидактически материали: схеми, трофеи, хербарий и макети.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Описва морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на белия и черния бор.	10
2.1. Изброява видовете възобновителни сечи, които са подходящи за боровите гори, и описва приложението им.	5
2.2. Обяснява техниката на извеждане на краткосрочно-постепенна сеч.	10
3. Описва събирането на суровината, добиването, запазването и окачествяването на посевните материали.	10
4. Описва морфологията, биологичните особености и екологичните изисквания на благородния елен и посочва значението му като ловен обект.	10
5. Анализира необходимостта от подхранване и описва видовете фуражи, нормите и сроковете за подхранване на благороден елен.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 5: Стопанисване на смърчовите гори и дивеча в тях.

План-тезис:

1. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения смърч.
2. Възобновителни сечи в смърчовите гори.
3. Таксиране на дървостойките по метода на Битерлих.
4. Характеристика и видове ползвания от горите.
5. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на глухар.

Приложна задача: Да се посочи и обоснове коя сеч е подходяща за разновъзрастно, смърчово насаждение. Насаждението е със специално предназначение.

Дидактически материали: схеми, трофеи, хербарий и макети.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Описва морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения смърч.	10
2.1. Изброява видовете възобновителни сечи, които са подходящи за смърчовите гори и описва приложението им.	5
2.2. Обяснява техниката на извеждане на групово-постепенна сеч.	10
3. Изброява и обяснява теренната и камералната работа при таксиране на дървостойте по метода на Битерлих.	10
4.1. Описва структурата на ползването от горите.	5
4.2. Обяснява начините за определяне на ползването на дъвесина.	5
5. Описва морфологията, биологичните особености и екологичните изисквания на глухара и посочва значението му като ловен обект.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 6: Стопанисване на смесени смърчово-елово-букови гори и дивеча в тях.

План-тезис:

1. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения смърч, обикновената ела и обикновения бук.
2. Възобновителни сечи в смесените смърчово-елово-букови гори.
3. Таксиране на дървостойте по измерително-табличния метод.
4. Благороден елен - морфология, биология и ловностопанско значение.
5. Начини за борба с площната и линейната ерозия.

Приложна задача: Предложете подходящ метод за таксиране на запасите от благороден елен в смесените смърчово-елово-букови гори.

Дидактически материали: схеми, нормативни документи, хербарий и трофеи.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Описва морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения смърч, обикновената ела и обикновения бук.	10
2.1. Изброява видовете възобновителни сечи, които са подходящи за смърчово-елово-буковите гори, и описва приложението им.	5
2.2. Обяснява техниката на извеждане на правилна изборна сеч.	10
3. Описва и обяснява теренната и камералната работа при таксиране на дървостойте по измерително-табличния метод.	10
4. Описва морфология и биология на благородния елен и ловностопанското му значение.	10
5. Изброява и описва мероприятията за борба с площната и линейната ерозия.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 7: Стопанисване на смесени иглолистни гори и дивеча в тях.

План-тезис:

1. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения смърч, белия бор и обикновената ела.
2. Възобновителни сечи в борово-смърчови гори.
3. Недостатъци в строежа на дървесината.
4. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на сърна.
5. Горски пожари - пожарна опасност, видове горски пожари.

Приложна задача: Предложете най-подходящ метод за борба с върхов горски пожар в смесените иглолистни гори.

Дидактически материали: трофеи и макети.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Описва морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения смърч, белия бор и обикновената ела.	10
2.1. Изброява видовете възобновителни сечи, които са подходящи за борово-смърчовите гори и описва приложението им.	5
2.2. Обяснява техниката на извеждане на групово–постепенна сеч.	10
3.1. Описва недостатъците в строежа на дървесината.	5
3.2. Обяснява влиянието на недостатъците в строежа на дървесината върху качеството и свойствата ѝ.	5
4. Описва морфологията, биологичните особености и екологичните изисквания на сърната и посочва значението ѝ като ловен обект.	10
5.1. Посочва начините за определяне на пожарната опасност.	5
5.2. Описва видовете горски пожари и оценява щетите от тях.	5
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 8: Създаване и стопанисване на топови култури

План-тезис:

1. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на евроамериканската и интерамериканските тополи.
2. Вегетативно производство на посадъчни материали.
3. Насекомни вредители по тополите и методи за борба с тях.
4. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания – фазан и заек.
5. Ползване и опазване на горите и земите от горския фонд (ГФ): ползване на дървесина, особености при ползването; странични ползвания от горите; опазване на горите - защита, охрана и контрол на ГФ.

Приложна задача: Посочете най-подходящ метод за таксиране на топови култури.

Дидактически материали: схеми, трофеи, хербарий и макети.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Описва морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на евроамериканската и интерамериканските тополи.	10
2. Обяснява особеностите на вегетативното производство на тополови фиданки.	10
3. Описва фазите, развитието на насекомните вредители по тополите и методите за борба с тях.	10
4.1. Описва биологичните особености и екологичните изисквания на заека и посочва значението му като ловен обект.	10
4.2. Описва морфологията, биологичните особености и екологичните изисквания на фазана и посочва значението му като ловен обект.	5
5.1. Познава разпоредбите на Закона за горите в частта му „Ползване и опазване на горите и земите от горския фонд”.	5
5.2. Интерпретира особеностите при ползването на дървесина и недървесни ресурси, защитата, охраната и контрола на горския фонд.	5
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 9: Стопанисване на гори със специално предназначение.

План-тезис:

1. Обща характеристика и класификация на горите със специално предназначение.
2. Ползвания от горите за добиване на хранителни и лечебни продукти - горски плодове, гъби, билки.
3. Натурална и стойностна оценка на дървесните и недървесните ресурси.
4. Противоерозионни залесявания.
5. Нарушения по Закона за лова и опазване на дивеча и Правилника за прилагането му.

Приложна задача: При каква конструкция и какъв строеж полезащитните горски пояси са с най-голям ефект.

Дидактически материали: схеми и нормативни документи.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Дефинира понятието гори със специално предназначение и ги класифицира.	10
2.1. Познава и описва недървесните горски продукти.	5
2.2. Обяснява правилата за добиване, обработка и съхраняване на недървесните горски ресурси.	5
3. Изяснява същността на натуралната и стойностната оценка на горските ресурси.	10
4. Обяснява необходимостта и същността на противоерозионните залесявания.	15
5. Разглежда нарушенията, свързани със Закона за лова и опазване на дивеча и Правилника за прилагането му.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 10: Създаване и отглеждане на борови гори.

План-тезис:

1. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на белия и черния бор.
2. Създаване на горски култури от бял и черен бор.
3. Отгледни сечи в боровите гори.
4. Насекомни вредители по иглиците на борове и мерки за борба с тях.
5. Мероприятия за борба със свлачища, сипеи и снежни лавини.

Приложна задача: Посочете и опишете най-разпространените повреди от дивеча в младите борови гори.

Дидактически материали: схеми, сборки на насекоми и хербарий.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Описва и сравнява морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на белия и черния бор.	10
2.1. Познава стопанското значение, ареала, биологичните и развъдните възможности на белия и черния бор .	5
2.2. Определя местата и методите за създаването им, типа горски култури и мероприятията по отглеждането им.	5
3. Изброява отгледните сечи и за всяка описва: периода на извеждане; задачите, метода, по който се води, повторемостта и интензивността на сечта.	15
4. Описва по-често срещаните вредители по иглиците на борове и мерките за борба с тях.	10
5. Разглежда методите за борба със свлачищата, сипеите и лавините.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 11: Създаване и отглеждане на букови гори. Ползване на едър дивеч.

План-тезис:

1. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения бук.
2. Създаване на горски култури от обикновен бук.
3. Отгледни сечи в буковите гори.
4. Лов на едър дивеч. Обработка на дивеча след отстрела.
5. Мерки за безопасност по време на лов.

Приложна задача: Избройте външните белези, по които се разпознават семенните от издънковите гори.

Дидактически материали: схеми и хербарий.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Описва и познава морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на обикновения бук.	10
2.1. Познава стопанското значение, ареала, биологичните и развъдните възможности на обикновения бук.	5
2.2. Определя местата и методите за създаването им, типа горски култури и мероприятията по отглеждането им.	10
3. Изброява отгледните сечи и за всяка описва: периода на извеждане; задачите; метода, по който се води; повторемостта и интензивността на сечта.	10
4. Описва начините за лов на едър дивеч и посочва действията за обработка на дивеча след отстрела.	10
5. Посочва правилата за безопасност, които трябва да се спазват по време на лов.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 12: Създаване и отглеждане на дъбови гори.

План-тезис:

1. Характеристика на род Дъб, сравняване на морфологичните особености на зимен, летен и американски дъб.
2. Създаване на горски култури от дъб чрез сеене и садене.
3. Отгледни сечи в дъбовите гори.
4. Брашнеста мана по дъба.
5. Форми на стопанство.

Приложна задача: При какви условия се предпочита сеене пред садене при създаване на дъбови култури.

Дидактически материали: схеми, хербарий и макети.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.1. Описва морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на род Дъб.	5
1.2. Сравнява морфологичните белези на зимен, летен и американски дъб.	5
2.1. Познава стопанското значение, ареала, биологичните и развъдните възможности на дъбовете.	5
2.2. Определя местата и методите за създаването им, типа горски култури и мероприятията по отглеждането им.	10
3. Изброява отгледните сечи и за всяка описва: периода на извеждане; задачите, метода, по който се води, повторемостта и интензивността на сечта.	10
4. Описва причинителя на брашнестата мана, развитието ѝ, признаците на болестта и методите за борба с нея.	10
5. Описва и сравнява формите на стопанството.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 13: Стопанисване на нискостъблени гори и дивеча в тях.

План-тезис:

1. Недостатъци в строежа на дървесината и начини за измерването им.
2. Голи сечи.
3. Начини за развъждане на дивеча.
4. Лов на дребен дивеч и дива свиня.
5. Горски пожари - методи за гасене, пожаро-наблюдателна служба.

Приложна задача: Предложете подходящ метод за таксиране на нискостъблени гори.

Дидактически материали: схеми, нормативни документи и макети.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Описва недостатъците в строежа на дървесината и представя схематизирано начините на измерването им.	10
2. Анализира приложението и описва организационно-техническите изисквания на голите сечи.	10
3. Посочва основните начини за развъждане на дивеча и техните предимства и недостатъци.	10
4.1. Описва начините и методите за лов на дребен дивеч и дива свиня.	10
4.2. Посочва мерките за безопасност по време на лов.	5
5. Разглежда различните методи за гасене на горски пожари и изяснява необходимостта от пожаро-наблюдателна служба.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 14: Стопанисване на смесени широколистни гори.

План-тезис:

1. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на летен дъб, полски ясен и полски бряст.
2. Причини за изместване на летния дъб от неговите спътници.
3. Събиране на суровината, добив, запазване и окачествяване на посевните материали.
4. Таксиране на дървостойте по окомерно-табличния метод.
5. Видове зрелост на гората, турнус на сеч и турнус на стопанство.

Приложна задача: Посочете видовете дивеч, подходящи за стопанисване в смесените широколистни гори, и предложете мероприятия за подобряване на хранителната база за дивеча в тези гори.

Дидактически материали: хербарий и схеми.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Описва морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на летен дъб, полски ясен, полски бряст.	15
2. Анализира причините и описва смяната на летния дъб от неговите спътници.	10
3. Описва начините за събирането на суровината, добива, съхраняването и окачествяването на посевните материали.	10
4. Описва и обяснява теренната и камералната работа при таксиране на дървостойките по окомерно-табличния метод.	10
5. Разглежда видовете зрелост на гората. Сравнява турнуса на сеч и турнуса на стопанството.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 15: Стопанисване на дивеча.

План-тезис:

1. Предмет и задачи на дивечовъдството.
2. Взаимодействие между гората и животните.
3. Съоръжения за стопанисване на дивеча.
4. Ловно оръжие - видове и устройство.
5. Нарушения по Закона за лова и опазване на дивеча и Правилника за прилагането му.

Приложна задача: Посочете подходящо оръжие за лов на едър дивеч.

Дидактически материали: нормативни документи и макети.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Посочва и формулира обекта на стопанисване и задачите на дивечовъдството.	10
2. Разглежда взаимодействието между дивеча и гората.	5
3. Посочва и описва различните съоръжения за стопанисване на дивеча.	10
4.1. Класифицира видовете ловно оръжие.	5
4.2. Описва гладкоцевното ловно оръжие.	5
4.3. Описва нарезното ловно оръжие и го сравнява с гладкоцевното.	10
5. Разглежда нарушенията, свързани със Закона за лова и опазване на дивеча и Правилника за прилагането му.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 16: Рибовъдно стопанство.

План-тезис:

1. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на шарана.
2. Кратко описание на морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на пъстървата.
3. Рибовъдни стопанства - видове и устройство.
4. Горски пожари - пожарна опасност, видове горски пожари.
5. Противоерозионни мероприятия в извънбреговите земи.

Приложна задача: Посочете и обоснете какво трябва да бъде нормалното полово съотношение при благородния елен.

Дидактически материали: схеми и макети.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Описва и познава морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на шарана.	10
2. Описва и познава морфологичните, биологичните особености и екологичните изисквания на пъстървата.	10
3.1. Посочва и сравнява видовете рибовъдни стопанства.	5
3.2. Описва и сравнява устройството на различните рибовъдни стопанства.	10
4.1. Посочва начините за определяне на пожарната опасност.	5
4.2. Описва видовете горски пожари и оценява щетите от тях.	5
5. Изяснява целта на противоерозионните мероприятия и разглежда различните видове залесявания в извънбреговите земи.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 17: Устройство на горското стопанство.

План-тезис:

1. Лесовъдски признаци на насаждението.
2. Таксиране на дървостойките по метода на Битерлих.
3. Видове теренна и камерална работа при изготвянето на лесоустройствения проект.
4. Организация и възпроизводство на горския фонд: управление на горския фонд; устройство и отчет на горите; служители по горите и дейности по възпроизводство на горите.
5. Обследване и прогноза за поява на болести и вредители по горскодървесната растителност.

Приложна задача: Посочете предимствата и недостатъците на двуетажните насаждения.

Дидактически материали: нормативни документи и макети.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Разглежда лесовъдските признаци на насаждението.	10
2. Разяснява методиката за таксиране на дървостойте по метода на Битерлих.	10
3. Описва теренните измервания и камералните изчисления и обобщения при изготвяне на лесоустройствения проект.	15
4. Разглежда организацията и възпроизводството на горския фонд.	10
5. Изброява и описва различните видове обследвания.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 18: Устройство на ловното стопанство

План-тезис:

1. Устройство на едродивечово стопанство.
2. Нарушения по Закона за лова и опазване на дивеча.
3. Видове зрелост на гората. Турнус на сеч и турнус на стопанството.
4. Растеж и прираст на дървостойте.
5. Полезащитни и пътезащитни залесявания.

Приложна задача: Посочете факторите, които оказват влияние на количествената зрелост на дървостойте.

Дидактически материали: схеми и нормативни документи.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1. Описва устройството на едродивечово ловно стопанство.	15
2. Акцентира върху по-често срещаните нарушения на Закона за лова и опазване на дивеча.	10
3. Разглежда видовете зрелост на гората. Сравнява турнуса на сечта и турнуса на стопанството.	10
4. Описва особеностите в растежа и прираста на дървостойте.	10
5. Разяснява необходимостта от полезащитните и пътезащитните насаждения и начините на създаването им.	10
6. Решава приложната задача.	5
Общ брой точки	60

2. Критерии за оценяване

Комисията по оценяване на изпита по теория на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира конкретният брой присъдени точки.

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически занятия.

Чрез държавния изпит по практика на професията и специалността се проверяват и оценяват професионалните умения и компетенции на обучаваните, отговарящи на трета степен на професионална квалификация.

Изпитът по практика на професията и специалността се състои в изпълнение на индивидуалното практическо задание, включващо задачи, които се изпълняват в три етапа:

1 етап: Разпознаване.

Включва разпознаване на:

- дървесни и храстови видове;
- семена и плодове от дървесни и храстови видове;
- дървесината на различни дървесни видове;
- на болести и вредители в горските насаждения и повреди от тях;
- птици, дивеч и сладководни риби.

Дидактически материали:

- Свежи клонки от дървесни и храстови видове – 60 бр. широколистни и 20 бр. иглолистни.
- Семена и плодове от дървесни и храстови видове - 50 бр. широколистни и 10 бр. иглолистни.
- Дървесни проби – 30 бр. широколистни и 10 бр. иглолистни.
- Вредители, болести и повреди, атласи.
- Препарирани експонати (при наличие на такива), следи от птици и бозайници, атласи.

2 етап: Изготвяне на актова преписка.

Заданията за актовата преписка са индивидуални.

Примерни конкретни задания са посочени в *Приложение 5*.

Дидактически материали: Бланки за акт, Констативен протокол, Разписка за отговорно пазене и Разписка за конфискувани материали за всеки ученик.

3 етап: Индивидуална задача:

Списък на примерни индивидуални задачи за III-я етап са посочени в *Приложение 4*.

Индивидуалното изпитно задание съдържа пълното наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване на имената на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита, краен срок на изпита - дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнението на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните практически задания се изготвят от комисията за провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността в училището/обучаващата институция. Броят на изготвените задания трябва да е поне с един повече от броя на явяващите се в деня на изпита. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

Примерно индивидуално задание е посочено в *Приложение 2*.

2. Критерии за оценяване:

За всяко индивидуално практическо задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, разработва показатели за оценяване по съответните критерии. Посочва се максималният брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя. Могат да се използват следните примерни критерии:

Например:

№	КРИТЕРИИ	ПОКАЗАТЕЛИ	Макси- мален брой точки	Те- жест
1.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда. <i>Забележка:</i> Този критерий няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаващият по време на изпита, създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучаващия се поставя оценка слаб (2).	1.1. Подходящо за терена облекло; 1.2. Не замърсява околната среда.		да/не
2.	Умения за разпознаване.	2.1. Определя дървесните видове по морфологични белези на клонки, семена и проби; 2.2. Определя вида на насекомните вредители и повредите от тях; 2.3. Определя вида на риби, птици и бозайници.	6 2 2	10
3.	Умения за изготвяне на акт за нарушение.	3.1. Точно определяне вида на нарушението, съгласно законовите разпоредби; 3.2. Попълване на стандартния формуляр.	3 2	5
4.	Умения за правилна оценка и обосноваване на конкретната ситуация.	4.1. Изготвя лесовъдска характеристика на обекта; 4.2. Прави правилен избор и обосновава избраната от него отгледна сеч и метод на работа.	25
5.	Точност, прецизност и последователност на работните операции при използване на методи за решаване на практическата задача.	5.1. Извежда сечта – маркира, клупира и категоризира определените за сеч дървета и попълва карнета; 5.2. Определя средния диаметър и измерва височини от централните степени на дебелина.	20
Общ брой точки				60

Показателите за оценяване по т. 4 и т. 5 се изготвят от комисията за провеждане и оценяване на изпита по практика в училището/обучаващата институция.

Примерно конкретно индивидуално задание, критерии и показатели за оценяване са посочени в *Приложение 3*.

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Максималният брой точки за всяка изпитна тема или за всяко изпитно задание е **60**. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор.

Преминаването от точки в цифрова оценка съгласно чл. 7, ал. 4 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки от всички критерии : 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория е в съответствие с чл. 46 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

Изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се оценява в съответствие с чл. 48 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Юруков, Ст. Ботаника с дендрология, II част. Аура, 2000.
2. Желязков, П. Н. Нинов, Ив. Иванов. Горско почвознание. Матком, 2004.
3. Ботев, Н. и колектив. Ловно стопанство, дивечознание и рибовъдство. Матком, 1993.
4. Коемджиева, М., Стефанова, Б. Бузов. Горски култури. Матком, 2002.
5. Метанова, К., М. Борисов. Лесовъдство. Просвета, 2004.
6. Евтимова, Н., М. Георгиева. Лесоползване. Просвета, 2006.
7. Даскалова, Ив. и колектив. Защита на гората. Земя, 1991.
8. Статков, Н. и колектив. Механизация на горското стопанство и дърводобива. Земиздат, 1992.
9. Димитрова, С., С. Конакчиев. Борба с ерозията. Земя, 1991.
10. Ковачев, Д., Ц. Кънчев. Горски строежи. Земиздат, 1989.
11. Илиев, А., А. Петров. Горска таксация и лесоустройство. Земиздат, 1988.
12. Христов, С.. Горски транспорт. Земиздат, 1989.
13. Димитров, Д. Горско законознание. Земиздат, С., 1987.
14. Сборник закони, правилници и други нормативни документи за горите. ДАГ, Астра, 1999.
15. Рибakov, Желязков и Духовников. Геодезия. Земиздат, С., 1987.
16. Обретенов, А. Русев, Д. Янакиев, П. Право на лов. Нова звезда, 2002.
17. Аспарухов, Сечков. Ръководство за работа с преносими моторни триони. Електролукс България, 2002

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. инж. Катя Метанова – Професионална гимназия по горско стопанство „Христо Ботев”, гр. Велинград
2. инж. Стоян Ачев – Професионална гимназия по горско стопанство „Христо Ботев”, гр. Велинград
3. инж. Емилия Тончева - Професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване „Сава Младенов”, гр. Тетевен
4. инж. Златина Каталиева - Професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване „Сава Младенов”, гр. Тетевен
5. инж. Анислав Цветков - Професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване „Сава Младенов”, гр. Тетевен

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1 Примерен изпитен билет

..... (пълно наименование на училището/обучаващата институция)	
ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ	
по професията код 623010 Техник-лесовъд по специалността код 6230101 Горско и ловно стопанство	
Изпитен билет №	
Изпитна тема:	(изписва се точното наименование на темата)
План-тезис:
Приложна задача:
Описание на дидактическите материали:
Председател на изпитната комисия:	(име, фамилия) (подпис)
Директор/Ръководител на обучаващата институция:	(име, фамилия) (подпис) (печат на училището/ обучаващата институция)

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

по професията код 623010 Техник-лесовъд

по специалността код 6230101 Горско и ловно стопанство

Индивидуално практическо задание №

На ученика/ обучавания

.....
(трите имена на ученика/обучавания)

от клас/курс

начална дата на изпита начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване:

1. Да се извърши разпознаване

2. Да се.....
(изписва се конкретното задание за актова преписка)

3. Да се.....
(изписва се индивидуалната задача)

Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

.....
.....
.....

УЧЕНИК:
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:
(име, фамилия) (подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:
(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/ обучаващата институция)

ПРИЛОЖЕНИЕ 3
Примерно конкретно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

по професията код 623010 Техник-лесовъд

по специалността код 6230101 Горско и ловно стопанство

Индивидуално практическо задание №

На ученика/обучавания
(трите имена на ученика/обучавания)

от клас/курс

начална дата на изпита начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване:

1. Да се извърши разпознаване

2. Да се състави актова преписка за следното нарушение: В район, трайно установен за размножаване на благороден елен, по време на брачния период на същия Петър Иванов Петров с ЕГН 5607223054, с адрес гр. Тетевен, ул. „Здравец“ № 13, работник на ВИТ-ЕООД, извършва дърводобивна дейност. Заловен е на място от вас и колегата ви (име по избор). Дата на установяване на нарушението 15.06.2008 г.

3. Да се изведе подходяща отгледна сеч в подотдел 77в в ДГС Тетевен.

Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

- Да се изготви лесовъдска характеристика на обекта.
- Да се направи правилен избор на отгледна сеч.
- Да се изведе сечта - маркиране, клупиране и категоризиране на определените за сеч дървета и попълване на карнет-опис.
- Да се определи средният диаметър и да се измерят височини от централните степени на дебелина.

УЧЕНИК:
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:
(име, фамилия) (подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:
(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)

Списък с примерни индивидуални задачи за държавния изпит по практика

1. Извеждане на подходяща сеч в даден горски участък.
2. Извеждане на подходяща възобновителна сеч в даден горски участък.
3. Кубиране и сортиментиране на лесосечен фонд.
4. Изготвяне на технологичен план за залесяване при определени условия на месторастене съгласно чл. 11 ал. 1 от наредбата за залесяване и инвентаризация на горските култури.
5. Инвентаризация на горски култури в даден обект. С резултатите от теренната работа да се попълнят карнетите съгласно Инструкцията за залесяване и инвентаризация на горските култури.
6. Проектиране на праволинеен бараж.
7. Стрелба с ловно оръжие.
8. Изчисляване необходимото количество храна за угояване на шаран, за да се получи очакваната рибопроодуктивност от даден басейн.
9. Таксиране на дървостойте по измерително-табличен метод.
10. Изготвяне на план по ЛКМ.
11. Определяне размера на основното главно ползване.
12. Изготвяне на ловностопански план.
13. Оценка на ловен трофей.
14. Таксиране на дадено насаждение по метода на Битерлих.
15. Попълване на таксационно описание.

Списък с примерни задания за актова преписка

Примерно задание 1: В район, трайно установен за размножаване на благороден елен, по време на брачния период на същия Петър Иванов Петров с ЕГН 5607223054, с адрес гр. Тетевен, ул. „Здравец“ № 13, работник на ВИТ-ЕООД, извършва дърводобивна дейност. Заловен е на място от вас и колегата ви (име по избор). Дата на установяване на нарушението - 15.06.2008 г. Съставете актова преписка.

Примерно задание 2: На 12.05.2008 г. Петър Стефанов Иванов, с ЕГН 4710112431, с адрес гр. Тетевен, ул. „Трескавец“ № 103 е заловен на място в отдел 204, подотдел „в“, на ДГС „Черни Вит“, отсякал без позволение 4 бр. букови дървета, от които е добил 2 м³ едра строителна дървесина и 4 пр. м³ дърва. Материалите са задържани и предадени в ДГС за отговорно пазене заедно с моторен трион STIHL и 2 бр. брадви. Свидетел на нарушението е Стоян Павлов Иванов от с. Черни Вит, ул. „Незабравка“ № 2. Нарушителят няма други нарушения по Закона за горите.